Փոխջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի. — Տարեկան բաժանորդագինն է երկու ես. կես արծաթ Մեհիտ կանխիկ վճարելի, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ իր արուարձանաց եւ թէ՛ գաւառաց համար: — Վեց եւ երեք ամսոց համար այ բաժանորդ կընդունուի: — Հասոյ 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապես Պանչէ-Գաբու ջրավաճառ. եւ գրավաճառ. Նշան ադային խանութը: — Ծանուցանց տողը 3 դրչ. է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կ'ըլլայ աւելի անգամներու համար:

ՀԱՍՑԷ

Ս.ո. Տնօրէն—Տէր Հ. Յ. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

Պալըզ—Բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16

ՓՈՒՆՉ

درعليه ده بالق پازارنده نافعه خانده اوست قائده

١٦ نومرولى اوطه ده «پونچ» غزتەسى صاحب امتيازى

همپارسوم آلاجاجيان

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du Journal Armenien
POUNTCH
16 Nafié—Han Balouk—Pazar 16
CONSTANTINOPLE

ԹԻՒ 2788 — ՇԱԲԱԹ — 1863—1866—1902 ՄԱՅԻՍ 18

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՉԻ

ԵՒԼԹԱ, (Ռուսիա) 10 Մայիս 1902: — Երկար ժամանակէ ի վեր, մի լուր չէր հաղորդած, նրա համար որ չի կար մի այնպիսի հետաքրքրական առարկայ, նաեւ ուրիշ անգամ չատ գրել եմ մարդկանց արժանաւորութիւնների մասին, սակայն այս անգամ էլ պիտի պատկերացնեմ մի պարոնի գործունեութիւնը, որ իրրեւ արեւ յայտնուեցաւ քաղաքումս: Թէ ինչպէս: Ա.յս պարոնը ամէն 6 ամիս առաջ Տաճկաստանի կարօտելոյ անուամբ, գեսից դենից հաւաքելոյ 22 րուպլի մի գումար, որ ուղարկէր իր նշանակած նահանգի կառավարչոյ. մի քանի ամիսներ անցկեանց յետոյ, Պ. Պ. նուիրատուները հարց տուին պարոնին թէ՝ նոյն գումարը ի՞նչ արիր, կամ ո՞ր ուղարկեցիր, որ մինչեւ յարդ մի յայտարարութիւն չերեւաւ ոչ մի օրգանում. պարոնը մի քիչ կմկմալով, պատասխանում է ասելով, (թէ այս փողը ուղարկեցի Տիխիա խմբագրութեան, որ նա ուղարկէ իմ նշանակած նահանգի կառավարչոյ. բայց թէ տակաւին պատասխան չեմ ստացել, խըղճալով եմ մի առ ժամանակ սպասէք՝ յայտարարուած թերթը ձեր աչքերաց առաջ կ'կարդամ, և գուք ունկնդիր լինելով, էլ կասկածները չէք յարուցանում ինձ վերայ): Սոյն հանգամանքները տեղի ունենալուց վերջը՝ վերատին բոլորեցան մի քանի ամիսներ, էլի մի լուր գուրս չի գալուն, այս անգամ հոսանքութիւնը դիմեց ինձ նամակագրիս, որ գրութեամբ հրաւարակ հանեմ իրողութիւնը: Ձլմարիտ ասած, ես չէի ուզում այս եղելութիւնը յայտարարութեան տալս, երեք հասարակութիւնը չի թողանձէր և չ'ասիպեր ինձ գրելու: Այսօր շատ սրտեր ասում են, որ թէ այսպիսի կարեւորագոյն խնդիրը մոռացութեան տակ մնայ, յետ այսորիկ էլ մի կոպեկ չենք տալիս մեզ դիմողներին, ուրեմն այս կէտում որ ասենք ժողովրդի ասածները շատ ճշմարիտ է չենք սխալուում, ինչու որ՝ այսպիսանց արածները առաջին անգամները չէ որ անում են: Հետեւաբար ես իմ կողմից ուզում եմ յարգելի ընթերցողներին հասկացնել թէ՝ այս պարոնը ստիպել գումարը Տաճկաստանի կառավարչոյ նպատակելու համար որ հաւաքից, էլ ինչո՞ւ Տիխիա խմբագրութեան հասցէին ուղարկեց. պէտք էր որ Կ.Պոլիս, ուղղակի Պաթիալքարան ուղարկէր, որ Նորին Սրբազնութեան ձեռքը աւելի հեշտ կ'հասնէր: Հասկ ապա ի շարս այս էլ պիտի ասեմ, որ ներկայումս ապագային գալիքը, այն է պարոնը այս անգամ իրան պատիւը կոտրելուց կկնի, ուստի է յարգելի խմբագրութեան վերին էլ պարտաւոր: Ինչ մեծ յիմարութիւն է, որ բան է գրուել պարոնի գլխու մը: ուա՛ղ, այ գաստիարակուած էլ է: Բանական է այնքան ձանձրութիւն: Յաջորդ թղթատարով պիտի կարենամ ուղարկել հինգհատարով պիտի կարենամ ուղարկել հինգհատարով պիտի կարենամ ուղարկել հինգհ

ԵՐԿՐՈՒՆԴ . 1 Մայիս 1902 : — Տեղ. տպարան ցտեսչ. Ա. Ղազարեան : == Տեղ. հասց. Ս. Գրիգորեան : — Գլխաւոր խմբագիր Ա. Ղ. Ֆ.

Ոչ ոքի

— Ես ձեզ ասացի, որ ոչ ոքի չեմ ընդունում, — ասաց Ոչ ոքի ծառային :

— Ներողութիւն, պարոն, ես մոռացայ, — պատասխանեց ծառան :

— Ոչ ոքի, դուրս արի, — գոռաց Ոչ ոքի :

— Ոչ ոքի, ես ասացի, որ ոչ ոքի չեմ ընդունում, — կրկնե

կեր ու վիրաւորուեր է, բայց հասեր ազատեր են։ Պետրոս անուն դրավաճառ մ'ալ՝ յետին ատիճան թշուառութեան պատճառաւ՝ նոյն օրը Ղալաթիոյ քարափէն ծովը նետուեր է ինքզինքն, բայց տեսեր հասներ են։

— Հայ Հռոմէական երիտասարդ մը՝ Սիսլեան Ռոբէրն անուն՝ բժշկական ուսանող՝ ի Փարիզ 20 տարի առաջանակիր բանտարկութեան դատապարտեր է, իւր կինը՝ գաղղիացի վարժուհի մը՝ որոյ հետ երկու տարի առաջ ամուսնացեր է 10,000 ֆրանք դրամօժիտ։ Կրնաւ թէ՝ կնոջն հաւատարմութեան վրայ կասկածեր է։

— Սամոսի կառավարիչ Մաւրոկէնի պէյ՝ արհեստական վարժարան մը հաստատութեան համար հանգանակութեան պատգը նախաձեռնով՝ առաջին անգամ ինքն 500 լիրա նուիրեր, և տեղւոյն ընդհանուր ժողովը չատ գոհ ըլլալով՝ ուրախութիւն է նորա անուամբ յորջորջել վարժարանը։

— Իզմիրի կուսակալին պատուէրին վրայ, Մանիսայի կառավարութիւնը դատաւոր Ժողովրդեան քով դատուած ղէնքերն հատքեր՝ իզմիր դրկեր է։ 316 րեվոլվըր, 142 դանակ, 101 ատրճաղան, 14 ատրճանակ։

— Իզմիրի Բարալէլ ըսուած թաղի մէջ անցեալ կիրակի առաւօտ հրդեհ պատահելով՝ մինչև երեկոյ տեւեր, Տ'Անկլըզ ըսուած պանդոկը, երկու մեծ մթերանոց, մեծ նպարավաճառատուն մը և այլ շէնքեր այրեր, և ապահովական ընկերութիւնք 23,000 լիրայէ աւելի վնաս ունեցեր են։

— Հունգարիայէ կառավարութեան գնած ձիերէն 80 ը երկուշաբթի մայրաքաղաքս բերուեցան, և առաւ չոգենաւ մ'ալ Օաէոայէ 42 ձի բերաւ։

— Օգոստ. Սուլթանը իւր անձնական գանձէն 100 լիրա նուիրեց՝ Մանսաթերի նահանգի Գըբչվա գաւառակի Օսոս գիւղի հրդեհի կարօտեալոց համար։

— Էնկիւրիի նահանգի արուեստական նորահաստատ վարժարանի ծախսուց համար՝ նահանգին մէջ մորթուած ոչխարներէն ու այծերէն 20 ական և արջառներէն 40 ական փարայ առնուլ որոշեր է։

— Կայսերական հրամանաւ՝ 28-000 ղրշ ծախքով պիտի շինուին էմիրնէկ-ափուի մահմետական գերեզմանատունը։

— Այտընի երկաթուղիի պաշտօնեաները՝ անցեալ չաբթա օրը սկսեր են ճիգ գործածել վոխանակ եւրոպական գլխարկի։

— Գոսովայի նահանգէն մինչև յարդ 3000 ոսկի պրկուեր է՝ Հիճազի երկաթուղւոյ շինութեան ծախսուց համար։

— Մալիսմաթ ու Սէրվէթ թուրք լրագրաց սրտմնատեր Թահիր պէյ՝ 200 ֆրանք տուեր է Մարթինէլի արկածելոց համար։

— Եէնի գիւղի մէջ մակուկավար Գոսթի՝ մակոյկը մուեր, բայուեր և ինքզինքը ծովը նետելով խեղդուեր է։ Քանի մը օր առաջ կնոջն ըսեր է «ես ատքիս քար պիսի կապեմ և ինքզինքս ծովը նետեմ»։

— Պանտըրմայի մէջ՝ անցեալ տարի Տ. Ոսկի քահանայի սրդին, Տ. Ալէքսը սպաննող մարդը՝ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեր է։

— Կայսերական պալատան Մէրսպուխարատար Էմին պէյ՝ անցեալ շաբաթ գիշեր մեռաւ։ 100 տարեկան էր։

— Անգլեաձները Մարմարայի բացերը անգլիական չոգենաւ մը մէջ ձօն Գօգ անուն անգլիացի մը սպաննող Շերլեք անուն անձը՝ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեցաւ։

— Եգիպտոսի մէջ՝ ամսոյս 14 և 15 ին, դարձեալ հրդեհի մեծ դէպքեր պատահեր են։ Գուպրա եղ էնապ գիւղի մեծ մասն այրեր է։ Զահա-Քարպ գիւղը բոլորովին այրեցաւեր եղեր է։ Մէթ Շէյնա Ա.յալի մէջ 50 տուն այրեր, և վերջապայ տակէն 9 հոգի հանուեր են։ Ի Գանայաթ 250 տուն մասիր դարձեր են։ Բացերը բնակիչ ըրեր են Սարվա քաղաքը և 11 հոգի հրոյ ճարակ եղեր են։ Սաֆթ եղ Լապանի մէջ ալ ամսոյս 1 ին հըրդեհի դէպք պատահելով՝ 6 ժամ տեւեր, 72 տուն ու 2 կին այրեր և 2 կին ալ վիրաւորուեր են։

— Հաչակաւոր ըմբիշն Գարա Ա.մէտ՝ որ Փարիզ, Պերլին ու Վիէննա գացած, յաղթական հանդիսացած, ծափերով ու չքադրամներով վառուտորուած էր, անցեալ կիրակի կ. Պոլիս Ագսէրայէ երթալու առեն յանկարծ ինկեր մեռեր է։ «Ո՛հ, ինձ բան մը կ'ըլլայ» ըսելով։ Բժիշկք վշներ ըսեր են թէ՝ արիւնը դէպ ի սիրտը խաղալով՝ մահուան պատճառ եղեր է։ Դեռ 35 տարեկան էր, և մինչև մահուան ժամն՝ քաջառողջ։ Փարիզէ՝ գաղղիայի կին մը՝ ասոր քաղցկեղութեան ու ճարտարութեան վրայ հիանալով՝ հետը մայրաքաղաքս եկեր, մահմետական կրօնքն ընդուներ ու ամուսնացեր է։

— Գալաթի մէջ լերան մը կուշտէն ժայռ մը Օսման էֆէնտիի խոհանոցին վրայ փլեր, և անդ գըտնուղ կին մը մեռեր է։

— Գարգանըլի մէջ յանձնախումբ Բարսեղ Գայսաճեան՝ տանը մէջ ինքզինքը կախեր է չքաւորութեան պատճառաւ, խղդով կինն ու անչափահաս զաւակ մը։

— Մախսուսէի Բլէյնա չոգենաւն Պանտրմայի մօտերամբ տաճն՝ բումէլիի գաղթական մը ինքզինքը ծովը նետեր խեղդուեր է։

Պատուանշան, Ասպիտան եւ Պաշտօն։

— Առաջին ատիճանի Մէճիտիէ պատուանշան՝ Միտիլլիի կառավարիչ Զալիպ փաշայի։ — Չորրորդ ատիճանի Օսմանիէ՝ Պրիւսէլի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Մուգալիզ պէյի։ — Բումէլիի-Պէյլէրպէյիի ատիճան՝ Եէնիպազէհի աղքատ մահմետականաց հիւանդանոցի երկրորդ բժիշկ Հիւսէյին Իհսան պէյի։ — Կիւմիւշխանէի կառավարչի օգնական կարգեցաւ՝ Մօլիվա գաւառակի գայմագամի օգնական Եվկտան էֆէնտի։ — Ուլայի առաջին ատիճան՝ կայսերական անձնական դանձարանի Թղթակցութեան դիւանի անօրէն Մէհմէտ Բիզա էֆէնտիի։ — Ականակուռ Մէճիտիէ՝ մայրաքաղաքիս իտալական դեսպան Մալասպինա մարքիզին։ — Ա.ռեւտրական ու հանրային շինութեանց նախարարութեան վիճակագրութեանց անօրէն կարգեցաւ Բօպէր էֆէնտի Նազըճեան։ — Միւմէյմայիզ ատիճան՝ անատաւոց ու հանքայց նախարարութեան վիճակագրութեանց անօրէն Սիւրմէլեան Ագապէկ էֆէնտիի։ — Չորրորդ ատիճանի Մէճիտիէյէ՝ ոսկերիչ Յուսէփիկ էֆէնտիի։ —

= Կըսուի թէ՝ Ռուսիոյ կառավարութիւնը 500 միլիոն ֆրանք վոխ պիտի առնու Գաղղիայէ՝ Պելճիայէ ու Հոլանտայէ։

= Ռուսիոյ կայսրը 250 հազար ֆրանք նուիրեր է՝ Մարթինիքի կատօտ արկածելոց համար։

= Լանտոնի քաղաքապետարանի մէջ՝ մինչև յարդ 625 հազար ֆրանք հաւաքուեր է՝ Սէն-Վէնսան նի արկածելոց համար։

= Թաթար-Բազարճըգի (Պալղարիա) դատարանը մահուան դատապարտեց էլէնա անուն կին մը, որ կայհնով սպաննած էր իւր աներոջ ու կեսուրը։

= Գաղղիոյ նշանաւոր պատերազմանաւերէն Պէնժամէն Գոնսթան մեռաւ, որ 1845 ին ծնած էր։

= Սիլիսթրէյի մէջ՝ Իվան Տոյչէվ անուն երիտասարդ մը, 23 տարեկան, և անոր քոյրն՝ 19 տարեկան, լճվոլըրով անճնասան եղեր են, նկատելով որ իրենց խոյտառակ յարաբերութեանց արդիւնքը յերեւան պիտի ելնէ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԲ

Անգղիոյ մէջ տարին երկու միլիոն տերեւսիկառ կը ապառի։

— Հռոմայ պապական աթոռն՝ անցեալ տարի 870 հազար անգղիական լիրա հասոյթ ունեցեր է։

— Անգղիոյ նամակատուներէն՝ տարին 14 ու կէս միլիոն լիրա հասոյթ կ'ունենան։

— Թնդանօթի գործարանապետ Պ. Քրուբ՝ տարին մէկ միլիոն լիրա տուրք կը վճարէ իւր կալուածոց համար։ Ուրիշ գերմանացի մ'ալ՝ 300 հազար լիրա կալուածական տուրք կուտայ տարուէ տարի։

— Գերմանիոյ մէջ՝ տարին 50,000 լիրա կալուածական տուրք վճարողներ 65 հոգի են. իսկ 5000 լիրա վճարողներ 2774 հոգի են։

— Գերմանիոյ մէջ, անցեալ տարի, 368 Թոնէլաթօ ծխախոտ՝ սիկառ չունուած՝ ծախուեր է։ 10 տարի առաջ՝ 38 Թոնէլաթօյի չափ։

— Հոլանտայի մէջ կին մը մեռեր է այս օրերս։ Մէկ ընտանեայ ծառայեր է 74 տարի. երբեմն՝ տղայոց ըսպասաւորելով, երբեմն՝ իրեւ հասարակ սպասաւոր, և երբեմն իրեւ վանդակ ման տեսուչ։

— Ռուսիոյ եւրոպական նահանգայ մէջ 464 միլիոն 548 հազար գաղղիական արծաթադրի չափ անուտ կայ, որ՝ այդ նահանգաց ընդարձակութեան հետ բաղդատմամբ՝ 100 ին 36 մասը գրաւած են։

— Զվիցերիի Նէօշաթէլ քաղաքի մօտերը լճակեալ Տալիա Մարէ անուն անձ մը՝ երկաթական զօրութեամբ բանող ժամացոյց մը հնարեր է, որ՝ 5 չաբթին անգամ մը երկվայրկեան մը հաւիւ 10 էն 7 ի չափ տարբերութիւն կ'ունենայ եղեր։

— Զվիցերիոյ մէջ՝ տարին 50,000 լիրա կալուածական տուրք վճարողներ 65 հոգի են. իսկ 5000 լիրա վճարողները 2774 հոգի են։

— Գերմանիոյ մէջ, անցեալ տարի, 368 Թոնէլաթօ ծխախոտ՝ սիկառ չունուած՝ ծախուեր է։ 10 տարի առաջ՝ 38 Թոնէլաթօյի չափ։

— Հոլանտայի մէջ կին մը մեռեր է այս օրերս։ Մէկ ընտանեայ ծառայեր է 74 տարի. երբեմն՝ տղայոց ըսպասաւորելով, երբեմն՝ իրեւ հասարակ սպասաւոր, և երբեմն իրեւ վանդակ ման տեսուչ։

— Ռուսիոյ եւրոպական նահանգայ մէջ 464 միլիոն 548 հազար գաղղիական արծաթադրի չափ անուտ կայ, որ՝ այդ նահանգաց ընդարձակութեան հետ բաղդատմամբ՝ 100 ին 36 մասը գրաւած են։

— Զվիցերիի Նէօշաթէլ քաղաքի մօտերը լճակեալ Տալիա Մարէ անուն անձ մը՝ երկաթական զօրութեամբ բանող ժամացոյց մը հնարեր է, որ՝ 5 չաբթին անգամ մը երկվայրկեան մը հաւիւ 10 էն 7 ի չափ տարբերութիւն կ'ունենայ եղեր։

— Զվիցերիոյ մէջ՝ տարին 50,000 լիրա կալուածական տուրք վճարողներ 65 հոգի են. իսկ 5000 լիրա վճարողները 2774 հոգի են։

— Գերմանիոյ մէջ, անցեալ տարի, 368 Թոնէլաթօ ծխախոտ՝ սիկառ չունուած՝ ծախուեր է։ 10 տարի առաջ՝ 38 Թոնէլաթօյի չափ։

— Հոլանտայի մէջ՝ 20 տարիէ ի վեր խուլ եղող 80 տարեկան մարդ մը՝ դրացիներուն հետ ատամիկ կուտի մը բռնուած և յետին ատիճան զայրացած առենը, յանկարծ ականջները բացուեր են, և խեղճ մարդը սկսեր է լսել։

— Հարաւային Հնդկաստանի մէջ՝ այժմ 610 հազար քրիստոնեայ կայ, և 3000 դպրոց՝ յորս 170 հազար պատանիք կը կրթուին իրեւ քրիստոնեայ։

— Բովանդակ Հնդկաստանի մէջ 23 միլիոն այրի կին կայ, որոց չատը 10 տարեկանէն վար են։

— Բրիտանական Ծովային Միխոնարութիւնը արդ. 15 նաւ ունի 6 բըժիշկով, որք կը չրջին Հիւսիսային ծովը, Բրիտանական ջրանցքը և Լապրատորի մօտակայ ձկնորսավայրերն։ Անցեալ տարի 45 տակառաչափ ծանրութեամբ տեսրակ ու դիրք բաժներ և 11,000 հիւանդ դարմաներ են։

— Զինատունի մէջ 46 գերմանացի միսիոնար կայ՝ 320 չինացի օգնականներով։

— Մայրաքաղաքիս անգղիական առեւտրական ակնոսկի տեղեկագրէն կ'իմացուի թէ՝ անցեալ տարի Թուրքիոյ ու Անգղիոյ մէջ 14 միլիոն 250 հազար անգղիական լիրայի առուտուր եղած է։

— Փարիզի արեւելեան լեզուաց վարժարանին մէջ՝ 11 հոգի հայերէն կ'ուսանին, և այս տարի եղնիկ կը վերլուծեն։

— Վիճակագրութեամբ հաստատուած է թէ՝ Ռուսիոյ մէջ ամէն մի մուժիկ ընտանիք տարին 10-15 րուպլի կը վաստէ օգնի համար։

— Մարդկային մարմնոյն մէջ 193-204 ոսկր կայ։

× × × Երեշիկ՝ 36 հազար մեթր երկայն։ — Հետաքրքիր բայց միանգամայն անգործ մարդ մը դիտեր վիճակագրեր է թէ՝ Միւնիխի (Գերմանիա) գարնէրբահանց միոյն յաճախորդք 11 օրուան մէջ գարնէրբի հետ 36,000 մեթր երկարութիւն կազմող երեչիկ սպառեր են։ Այս պարոն վիճակագրերը հաչուեր է թէ՝ այսչափ երեչիկ եթէ քովէ քով չարուի՝ Փարիզի ու Վերսայլի ճանապարհի երկարութիւնը կը գըրաւէ, և բաւական մաս մ'ալ կ'աւելնայ։

— Երկարակեաց կին մը, տիկին Մարկարէթ Անն Նէվէ անուն, 112 տարեկան, տակաւին քաջառողջ վիճակի մէջ կ'ապրի Անգղիոյ Կէրոնսէյ կղզիի մէջ։ Ուսեալ է և հինգ լեզուով կը խօսի։ 80 տարիէ ի վեր ամուսնացած, և 53 տարիէ ի վեր այրիացած է։

ՎԷՊ ՄԸ

ՍՏԱՇԱԿԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Կը ձիւնէր անընդհատ. սոսկալի վոհմոռիկ մը տիրապետած էր. բոլոր լճռներն ու դաշտերն՝ անճայն՝ դամբանական լռութեան մէջ էին. քամին՝ ա՛յնչափ սաստիկ, ձիւնն՝ ա՛յնչափ առատ, որ ոչինչ կը նըշմարուէր։ Գիւղին ճանբուն վրայ ո՛չ ոք կար. միայն խեղճ կին մը գայթ ի գայթ կ'աշխատէր քալել. ուժասպառ՝ երեսներն ու ձեռքերը սառած՝ աչքերը մթագնած՝ սակայն տակաւին կ'աշխատէր քալել, և իրեն համարձակութիւն տալու համար՝ երբեմն կը մրմնջէր.

— Ո՛հ, զաւա՛կս, իմ սիրո՛ւն ձագուկս. արդեօք պիտի կրնա՞մ դանել գքեզ... ահա քիչ մը անդին ձգեր է գքեզ... աղբիւրի մը եղերը, և քիչ մը անդին տուն մը կայ եղեր. արդեօք անդ գքեզ տեսնող ու ազատող եղա՞ւ. Թէ՝ մնայիր կրսուեցար. ո՛հ. պիտի կրնա՞մ գքեզ տեսնել անգամ մ'ալ... ո՛հ, աղջի՛կս, այլեւս կարելի պիտի ըլլա՞յ գանել գքեզ և ապրիլ քեզի հետ. ո՛հ, ապահով եղի՛ր աղջի՛կս, եթէ յաջողիմ գըտնել՝ գիշեր ու ցերեկ պիտի աշխատիմ գքեզ երջանկացնելու համար. քո կենակցութիւնդ նո՛ր զօրութիւն, նո՛ր կենդանութիւն պիտի պարգեւէ ինձ. ո՛հ, ձագո՛ւկս, ո՛հ, սիրելի՛ դաշրիկս...։

Թշուառ կինն՝ այս խօսքերն արտաբերելու առեն՝ ելակներուն մէջ արիւնը բուռն կերպով խաղալով՝ յառաջանալու ոյժ մը կը զգար իւր մէջ. սակայն ա՛յնչափ յոգնած, ա՛յնչափ տկար էր, և մանաւանդ ձիւնն ու քամին ա՛յնչափ սաստիկ էին, որ այլեւս կարելի չէր յառաջ երթալ. աչքերը երբէք չէին տեսներ. ծունկերը տկարացած էին. գլուխը կը դառնար։ Արդեօք քա-

նի՛ տարեկան էր այս կինը. կարե՛լի չէր որոշել տարիքը՝ անոր ոսկի վիճակին մէջ. կը կարծուէր թէ տարիքոտ է և ամենացաւալի կեանք մը կը վարէ. մանաւանդ այսպիսի փոթորկալից ու դժնդակ օր մը ճանրայ եղնելու բանաւոր պատճառ մ՚ունէր հարկաւ. անշուշտ՝ կարե՛ւոր, չա՛տ կարեւոր պատճառ մը կար ճանրայ եղնելու համար այս՛պիսի օր մը, յորում թռչուններն իսկ չէին եղներ իրենց բոյներէն. այս՛ ամպի ճանրուն վրայ. ձեռն այս սոսկալի չեղջակոյաններուն վրայ. ի հարկէ մեծ պատճառ մը կար՝ ճանրայ եղնելու համար այս՛ ահաւոր փոթորկին առեն, որ կը տապալէր բարձրաբերձ ծառերն դաշտաւորը, և վերէ ի վայր կը յուզէր ամէն բան: Աղդեօք խեղճը պիտի կրնա՞ր ազատիլ, պիտի կրնա՞ր հասնիլ մինչեւ առաջադրեալ տեղը:

* * *

Այս կինը չա՛տ ցաւալի անցեալ մը ունէր: Տակաւին մանկամարդ, չա՛տ գեղեցիկ, ընտանեաց միակին, ժրաջան, բարուքեան տիպար աղջիկ մ՚էր. չափազանց կը սիրէին զինքը տեսնողները. ընտանեացը փառքը, և դրացեաց սիրելին էր: Օր մը իրենց գիւղը եկած էր շատ վայելչադէմ երիտասարդ մը, որ կառքով գիւղէ գիւղ կը չրջէր, փերեզակութիւն կ՚ընէր և թափառական կեանք մը կը վարէր: Այս մարդը՝ որ վատաբարոյ, հնչառասէր էր և ցեղն ու ծագումն անծանօթ, տեսնելով անմեղուկ ու պարզամիտ աղջիկը, զանազան միջոցներով վերջապէս յաջողեցաւ՝ անոր սիրելի ընել զինքը, ամուսնանալ անոր հետ, և ժամանակ մը ետքը գիւղին ելնել երթալ անոր հետ: Գիւղին բոլորը բնակիչք՝ որ արդէն դժգոհ էին աղջկան խաբուելուն վրայ, չա՛տ ցաւեցան իմանալով անոր հեռանալը:

Շա՛տ ժամանակ չանցաւ. խեղճ կինը ճանչցաւ իր չարաչար սխալը: Ամուսինը՝ չափազանց արբեցող, չարաբարոյ, շահուն համար ամէն վատութեան յանձնառու մարդ մ՚էր. երբեմն կը դանակոծէր, երբեմն օրերով անդադար կ՚ալհատացընէր ա՛յնչափ, որ խեղճը ուշաթափ կը մնար: Բայց ի՞նչ ընէր խեղճը. անգամ մը լինկած էր գաղանին ճիրաններուն մէջ:

Եւ ահա աղջիկ զաւակ մը ծընաւ ու չատ ուրախացաւ. կը յուսար թէ՝ ամուսինը գոնէ հայր ըլլալէ ետքը կըզգաստանայ կ՚ուզղըւի. սակայն ի դերև ելաւ այս յոյսը ալ. մարդը՝ ընդհակառակն՝ աւելի վատթարացաւ, աւելի գազանացաւ և կ՚ըսէր:

— Բաւական չէ՞ր գքեզ մնուցանելը. ուրիշ մ՚ալ յայնմհետ բերիր. ես չեմ կրնար մնոնել այսպիսի տադնապներու մէջ. խելքդ գըլխիդ ժողվէ՛, չէ՛մ ուղեր, հասկըցա՞ր, չէ՛մ ուղեր . . . :

Այս գառն յանդիմանութիւնները ու սատերը՝ բոլորովին յօշոտեցին մորը սիրտը. այլեւս բոլորովին վհատացաւ. սակայն ի՞նչ օգուտ. ոգեհատորը կար . . . : Գազանաբարոյ մարդը՝ միշտ գինով՝ չարաչար կը ծեծէր. երբեմն բերնէն ու քթէն արիւն հոսելու չափ. և այս գանակոծութիւնները՝ միշտ առանց ո՛ր և է պատճառի. օր մը ա՛յնչափ ծեծեց որ խեղճը մարեցաւ մնաց, և երբ խելքը գլուխը եկաւ՝ ինքզինքը փոսի մը մէջ խուճապ մը դիւզայոց քով գտաւ. գլխէն վիրաւորուած էր. յայնժամ վերահասու եղաւ թէ՝ ամուսնին բաւած գազանը զինքը գանակոծելով մարեցընելէ ետքը փոսը նետած, և որ՝ զեկն առած փախած է, և թէ՝ քովը գանըուղ գիւղացիք, բաներեր ու գիտա մարդիկ՝ իրեն օգնութեան եկած էին, որոնք զինքն առին տարին իրենց գիւղը: Շատ յանախ կուգար կ՚ողբար խեղճը. ոչ ոք և ո՛չինչ չէին կրնար մխիթարել զինքը. քնաւ չէր յուսար որ կարող պիտի ըլլայ գտնել զաւակը: Մըտնաց այդ գիւղին մէջ. ոգեպահիկը կը հայթայթէր աշխատելով, և բնաւ չէր ըլլար և ո՛չ մէկուն:

* * *

Այսպէս անցան տարիներ, բայց խեղճին արցունքները չցամքեցան. աղջկանը յիշատակը վայրկեան մը իսկ չէր մոռնար: Եւ ահա օր մը լսուեցաւ գիւղին մէջ թէ՝ գիւղին եղերքը թափառական մարդ մը կը գտնուի մարած վիճակի մէջ. շատերը գացին, ինքն ալ գնաց, և թէպետ այդ մարդը տարիքն առած, մազերը ճերմկցած էին, սակայն ճանչցաւ թէ ամուսին ըսուած մարդն է. նա ալ զինքը ճանչցաւ, և ոտքերուն փարելով ըսաւ.

— Ես մեղանչեցի. ներէ՛ գու. կը ղղամ ըրածիս համար. ի սէր Աստուծոյ՝ ներէ՛. ահա կը մեռնիմ. սիրտս կ՚այրի. առաւօտէ ի վեր սառն ջուրեր խմեցի. չանցնիր այս կրակը. ա՛հ, կը մեռնիմ . . . :

Խեղճ կինը դարձեալ գթաց. գթութեան ձեռքը չմնայեց. սակայն մարգուն գործը լրացած էր. արբեցութիւնը ոչնչացուցած էր զանի. նոյն գիշերը կնոջ խրճիթին մէջ հոգեվարքը եր. հազիւ կրցաւ թոթովել.

— Եթէ կ՚ուզես գտնել աղջիկդ, դնա՛ Շարթէ գիւղի կողմերը կտնին դղեակը. այն կողմը աղբիւրի մը եզերքը ձգած էի. անշուշտ դղեակին մէջ առած են. կը կարծեմ թէ անդ կը գտնես աղջիկդ. թերեւս ողջ է:

Առաւօտեան դէմ մեռաւ մարդը: Կինը՝ մէկուն բան մը չըսելով՝ ճանրայ եղաւ. 11 ժամու ճանապարհ էր. բաւական մօտեցած էր դղեակին. բայց, ափսո՛ս, այլեւս քալելու կարողութիւն չունէր . . . :

* * *

Բուքն հետզհետէ աւելցած էր. փոթորիկն աւելի ասպակացած էր. ճանապարհին վրայի ծառերը չարաչար կ՚ըլլային. երբ հասած էր մինչեւ դղեակին վանդակները, հըսկայ մայրի մը կոտրծանեցաւ. խեղճ կինն ինկաւ մէկ կողմ. քիմքը՝ թմրած, աչքերը՝ գրեթէ կուրացած, ծունկերն՝ այլեւս քայլ մ՚իսկ առնելու անկարող. թաղուեցաւ ձիւներուն մէջ. և տարակոյս չկար թէ անդ պիտի մնար սառէր:

Ահա այս տեղն ճանրուն միւս կողմէն փառաւոր կառք մը սրընթաց կուգար, որուն մէջ օրիորդ Հելէն ու լանամակալուհին կային. գիւղին եկեղեցիէն կը վերադառնար. այս օրիորդն՝ որ դեռ 15 տարեկան էր, դղեակին տիրուհի կոմսուհին ամենասիրելին էր. սպասաւորք վազեցին՝ երբ տեսան կառքին գալը. կառքին դուռը բանալու տեղն տեսան վանդակին առջեւ կնոջ մը պառկած ըլլալը և լսացողին օրիորդին: Օրիորդն՝ իսկոյն ղդածուելով՝ հրամայեց.

— Ո՛հ, ներս առէ՛ք. խեղճը թերեւս անդ սառած մնայած է. թերեւս յաջողինք վրկել անոր կեանքը:

Օրիորդն ինքն ալ ներս չմնաւ. կանդնեցաւ դրան առջեւ: Թչուառ կինը՝ այլայլմէ վիճակի մէջ՝ տարին մինչեւ դղեակին վարի յարկը. մկկտեղ էր օրիորդը. անդ կինը քիչ մը պառկելէ ետքը՝ խելքը գլուխը եկաւ, աչքերը քիչ մը բացաւ և բոլորտիքը նայեցաւ՝ հասկընալու համար ո՛ւր և ի՛նչ վիճակի մէջ գտնըուելը: Օրիորդը՝ ցաւելով անոր վիճակին վրայ՝ ըսաւ.

— Մի՛ վախնար տիկի՛ն, օտար տեղ չէ՛ք. հանգիստ եղի՛ք. ըսէ՛ք ի՛նչ որ կ՚ուզէ՛ք. ուտելի՛ք ու խմելի՛ք տան ձեզ. աստ նստէ՛ք տաքցէ՛ք. ինչո՞ւ փղղղ եղա՛ք այս դըժբընդակ օդին:

Եւ ձեռքէն բռնած՝ կ՚աչխատեր տեր տալ զանի. անբայատրելի է օրիորդին ցցուցած գթութեան ու կարեկցութեան աստիճանը: Հէ՛ք կինը դադար այս տառապալյան լանամոց ու հոգածութեան վրայ՝ աչքերէն թափած արտասուքը սրբելով ըսաւ.

— Ո՛հ . . . չնորհակալ եմ . . . կեանքս ազատեցի՛ք օրի՛որդ. մինչեւ վերջին շունչս չպիտի մոռնամ ձեր այս բարիքն:

Հրաշագեղ էր օրիորդը. մեծ հոգ տարուած էր անոր զգեստներն ու կերպարանքին համար: Խնամակալուհին ըսաւ.

— կը սպասէ տիկին կոմսուհին. վե՛ր եղնեն՛ք օրի՛որդ:

— Ա՛յ, եղնեն՛ք, պատասխանեց օրիորդն, և սպասաւորին պատուիրեց՝ խեղճ կնոջ տալ ուզածը, մանաւանդ տաք ապուր, և իրեն տեղեկութիւն հաղորդել անոր առողջական վիճակին վրայ:

Վեր ելաւ օրիորդը. խեղճ կինը անոր եռանդէն ակնդետ մնայ: Սպասաւորին վազեց՝ ապուր բերաւ, և չաղակրատ մկկը ըլլալուն համար՝ իսկոյն սկսաւ բարբառիլ.

— Շա՛տ յոգնածի պէս ես տիկի՛ն. կարծեմ՝ հեռուէն կուգաս:

— Ա՛յ, 11 ժամէ ի վեր ճանապարհ կընեմ:

— Ո՛հ, սոսկալի բան, այս օգին . . . :

— Արդեօք ո՞վ ազատած է զիս. կարծեմ՝ մարած մնայած էի...:

— Ա՛յ, օրիորդ Հելէն ազատեց զքեզ. շա՛տ վհհանձն աղջիկ է:

— Սա՛ օրիորդը, որ տեսայ. ա՛յնչափ սիրուն, որ տեսնողը կըշլմայլի.

— Ա՛յ, արդարև արժանի է այս մեծվայելչութեան:

— Ի՞նչպէս:

— Ո՛հ, դու չես գիտեր. օրիորդ Հելէն՝ կոմսուհիին հարազատ զաւակը չէ. ասկէց 13-14 տարի առաջ կոմսուհին մէկ նորատի դըստրիկը մեռաւ. երբ անոր մահուան վրայ կողբար կը սգար՝ ճանրուն եզերքը աղբիւրին առջեւ փոքրիկ մանկիկ մը գտաւ բերաւ օրիորդը, և այն օրէն ի վեր կ՚աչխատի անոր դաստիարակութեան ու զբաղմանն համար. ա՛յնքան կը սիրէ, ա՛յնքան կը դուրգուրայ անոր վրայ, որ մինչեւ իսկ վախճանեալ դստրիկին անունը դրած է:

— Ի՞նչ կըսես:

Խեղճ կինը մարելու վրայ էր. սպասաւհին՝ անտարբերութեամբ՝ յարեց.

— Զեմ կրնար բացատրել թէ կոմսուհին ո՞րչափ կը սիրէ այս օրիորդը. երբէք չուզեր բաժնել քովէն. եթէ եկեղեցի երթայ օրիորդն, չա՛տ անհանդիստ կ՚ըլլայ կոմսուհին մինչեւ անոր վերադարձը. թոյլ չտար որ ասօսկցի մեկուն հետ. ի՞նչպէս հասկցունեմ քեզ. կը դողդողայ անոր վրայ. բոլոր հարստութիւնը անոր պարգեւած է. օրիորդն ալ չա՛տ երախտագէտ է. ո՛չ թէ իբրեւ մայր այլ առաւել քան զմայր կը սիրէ զկոմսուհին:

Խեղճ կինը դարձեալ ինկաւ մարեցաւ:

* * *

Դժուարաւ սթափեցաւին չարաբաստիկ կինը. ուրախ էր՝ միակ ապրիկը գտնելուն համար, բայց կը տրտմէր կուլար, մտածելով թէ մեծ վատութիւն ըրած պիտի ըլլայ, եթէ յերեւան հանէ թէ ինքն հարազատ մայրն է օրիորդին, եթէ ղրկելով զանի իր մեծավայելչութենէն, տանի գիւղական խրճիթը և չքաւորութեան ու չատութեան մատնէ անդթաբար: Ժամ մը վճեցաւ օրտին ու խղճին հետ, և վերջապէս վճռեց ըհոդութեամբ վարուիլ իր որդւոյն բարեկեցութիւնը պահելու համար. վճռեց որ ծածկէ ինքզինքը, յանձն առաւ՝ անկէց հեռու ապրիլ իր խրճիթին մէջ: Ելաւ կանգնեցաւ՝ չկրնալով ուտել բերուած կերակուրները. դողդողալով ըսաւ սպասուհիին.

— Ա՛յլ ևս կ՚երթամ. արդեօք կրնա՞մ չնորհակալութիւն մատուցանել՝ իմ կեանքս ազատող օրիորդին. կարելի՞ է որ խնայրնէք:

— Ո՛չ, ես քու տեղդ կը մատուցանեմ չնորհակալութիւն. ի զուր պիտի երթամ խնայանեմ. կոմսուհին չթոյլատրեր:

Թչուառ կինը՝ մեծ ճիգ ըրաւ ինքզինքը զսպելու, մայրական դաթին ու սէրը յաղթահարելու համար, և դժկամակին ելաւ ըսելով.

— Եա՛ տես, քեզ կը յանձնեմ կատարել՝ այդ պարտաւորութիւնը:

* * *

Փոթորիկը կը չարաչանչէր. ձիւնը առատօրէն կը տեղար. ճանապարհներն անտեսանելի ու անանցանելի էին: Խեղճ կինը՝ այս դըժբընդակ փոթորկին ու բուքին դէմ կռուելով՝ մեծաւ դժուարութեամբ մտաւ տուր հասաւ գիւղը, և մինչեւ ցմահն աշխատութեամբ հայթայթեց ոգեպահիկն՝ անդադար օրհնելով իր միակ աղջիկն ու անոր մայրագիր կոմսուհին, յերկնատաս անդադար ներումն հայցելով իր ամուսնոյն համար, և գոհ ըլլալով որ վերջապէս կրցաւ օգնել ամուսնոյն՝ անոր օրհասական վիճակին մէջ:

ԳԻՐՔ
ՈՏԱՆԱՒՈՐԱՑ
ԵՒ
ՆԻՒԹԻՑ ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆՑ
ԸՍՏ
ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՑ
ԴԱՒԻԹ Ե. ՄԵԼԻՔԹԵԱՆ
Տպագր. Մ. ՍԱՐԳԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, կեդրոնատեղին է Մ. Սարգեան և Ընկ. Տպարանը: Գին 3 Ղրչ.

ՏՊԱՐԱՆ
ՍԱՐԳԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ ԹԻՒ 38

Ճշդութիւն, մաքրութիւն եւ արագութիւն նշանաբանն է Սարգեան եւ Ընկ. Տպարանին

Սարգեան եւ Ընկ. Տպարանը կը տպագրէ բոլորովին ՆՈՐ տառերով Թուրքերէն, Հայկերէն, Ֆրանսերէն, Յունարէն և այլ լեզուով Գիրքեր, Հանդէսներ, Լրագրեր եւ Տետրակներ:

Սարգեան եւ Ընկ. Տպարանը կը տպագրէ վաճառականական հաշուեցոյցեր, նամակագրութիւններ, հաշիւներ, հարստահաց հրաւիրագրեր, տոմսեր, այցեքարտեր, մահազդեր եւն. եւն.

Սարգեան եւ Ընկ. Տպարանը ուղղակի կը թղթակցի գաւառներու հետ տպագրական բոլոր գործերու համար, գիրքերու տպագրութեան արտօնութիւններն ալ Մէարիֆէն առնելու պայմանաւ:

Տպարանս գիմող բոլոր յաճախորդք կը յուսանք որ գոհ մնան:

ԱՌԶՆՈՒՆ
ՆԱՄԱԿԱՆԻ
Պարունակութիւն. — Նոր տարւոյ և անուան տօնի նամակներ. — Ուղերձք. — Ցաւակցական. — Ցանձնարարական. — Գործի նամակներ. — Կաղնիներ. — Աղերսագրեր. — Վկայագրեր. — Ընտանեկան նամակներ. — Տոմսակներ. — Դրագիտաց նամակներ: = Ցօրինեց Ս. Գափամաճեան: — Բ. Տպագրութիւն: = Գին 3 ղրուշ:

ՔՕԼԼԷՔՍԻՕՆԻ ՓՈՒՂԻԶ
Մարսիլիոս էֆ. Աբայճեան, հանրածանօթ վաճառականնամակագրուհի, ամէն տեսակ փուղեր, մանաւանդ հին եւ նոր թրքական եւ տեղական եւրոպականներ՝ կը գնէ գոհացուցիչ գինով, եւ միանգամայն ամէն տեսակ հին փուղեր կը վաճառէ դիւրամատչելի գիներով:
Հասցէ՝
Ղալաթիա, Տեմիր-խան, Կ. Պոլիս

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՀԱՏԻԿ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ
Լեարդի, ստամոքսի եւ աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, և ամէն չղային ախտերութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար, կը չնչէ և անհետ կ՚ընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով՝ նորա խանդարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրդռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մազձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լցուած կազեր, դիմի ցաւեր կը վանէ, մարսողութիւնը կը չափաւորէ, և մարմինը մաքրելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ, որ չատ անգամ գանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կ՚ըլլան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դիրքը կզգնուռ:

ONCUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ
Մորթային հիւանդութիւն և վերք բուժելու մասին ունեցած պալատական չատկութեանցը՝ չի հաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին կամ նոր թուլնաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (չիրփիճըկ), սրունքի և տոհմից վէրքեր կա՛մ բոլորովին կ՚անցնէն և կամ կը լաւանան. օգտակար է նա և հարբուխի, հազի, սրտի բարախտնան, մանաւանդ յօդացաւ (հեվ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կապդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաձա) հիւանդութեան ապաքինիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմադրաէ:
Այս դեղերուն գործածութեան ձանձրանալի նշանակուած է իւրաքանչիւր տիւի վրայ, որ կը գտնուի տակն դեղավաճառներու. քով և մանաւանդապէս Պաղչէ-Գափու Թաչ-Խանի կողմերը Պ. Գասապեանի դեղարանը, թիւ 7. կը ծախուի:
Սեւերի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տոքթէօռ Հոլլօռա, ի Լոնտոն Օքսֆօրտ փողոց թիւ 533:

ՏՆՕՐԻՆ ԵՒ ՏԻՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՁԱՁԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՍԱՐԳԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Պապը-Ալի ճատտեսի բիւ. 38